

2017-110

Archeologienota Stasegem Bosdreef

Programma van Maatregelen

Bert ACKE en Maarten BRACKE

14-7-2017

1. Gemotiveerd advies

De archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een geplande aanvraag voor een verkavelingsvergunning te Stasegem Bosdreef, waarbij de totale oppervlakte van de betrokken percelen 3000m² of meer bedraagt, dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota dient opgemaakt te worden onder supervisie van een erkend archeoloog.

Het terrein bevindt zich aan de westzijde van de Bosdreef in Stasegem (een gehucht van Harelbeke, provincie West-Vlaanderen). Het plangebied, 3826m² groot, is momenteel bebouwd en begroeid: er is een woning aanwezig en een achterliggend gebouwtje, alsook meerdere bomen. Het plangebied ligt enigszins achter de andere bebouwing langs de Bosdreef en is te bereiken via een smalle doorgang ten noorden van Bosdreef 46. Op de site zal de bestaande bebouwing worden afgebroken en worden de bomen gerooid. Vervolgens wordt het plangebied verkaveld in 8 loten halfopen en gesloten bebouwing. In het noorden wordt een nieuwe wegenis aangelegd die aansluit op de Bosdreef. Onder deze wegenis wordt een gescheiden riolering voorzien.

Het uitgevoerde bureauonderzoek is volledig waarbij de relevante en beschikbare bronnen teruggevonden werden en geraadpleegd. Het plangebied was sinds 1777 tot ca. 1860 grotendeels in gebruik landbouwgrond, waarbij de straat Klinkaart zich net in het zuidelijk deel van de site bevond. De straat werd gesupprimeerd bij de aanleg van het kanaal Bossuit-Kortrijk in 1860 en het plangebied kwam op de noordoever van het kanaal te liggen en werd waarschijnlijk bebost. Na 1971 werd, na ingebruikname van de nieuwe loop van het kanaal iets zuidelijker, de oude loop gedicht en verscheen er een woning met tuin op het plangebied. Hoe de site er uitzag voor 1777 kon niet achterhaald worden. Volgens de bodemkaart bevindt het terrein zich op opgehoogde gronden. Zowel op de hoogtekarten als op de historische kaarten zijn geen aanwijzingen te vinden dat er effectief een ophoging heeft plaatsgevonden op het plangebied. Dus mogelijk is de bodemkaart hier foutief, wat betekent dat er geen gekende verstoringen hebben plaatsgevonden op deze percelen. Indien de bodemkaart correct is, dan werd de grond mogelijk opgehoogd met uitgegraven gronden van het kanaal rond 1860. In dat geval zal het een beperkte ophoging zijn geweest, die als buffer zal gewerkt hebben voor eventuele onderliggende archeologische niveaus. De regio van het plangebied is zeer rijk aan archeologische sites, uit diverse periodes. Er zijn meerdere sites uit de steentijden en de metaaltijden gekend. Er is een belangrijke Romeinse aanwezigheid in en rond Harelbeke, die een beeld geeft van enkele bewoningscentra waarrond zich landelijke hoeves bevinden. Uit de middeleeuwen zijn meerdere grote hofsteden gekend.

Deze gegevens tonen aan dat het projectgebied een hoge archeologische verwachting heeft. Site(s) uit de metaaltijden, Romeinse periode en/of middeleeuwen zijn, gezien de landschappelijke ligging, de bodemgesteldheid en de archeologische context, zeker niet uit te sluiten. Er zijn geen specifieke aanwijzingen dat het terrein een verhoogd potentieel heeft naar steentijdsites. De gekende steentijdsites in de omgeving betreffen ofwel losse vondsen, ofwel neolithische grondsporen. Er hebben geen gekende diepgaande verstoringen plaatsgevonden op de site, waardoor verondersteld kan worden dat eventueel aanwezige archeologische sites een goede bewaring zullen hebben.

Er kan vanuit gegaan worden dat het archeologisch bodemarchief over het volledige plangebied bedreigd wordt door de werken: de voorafgaande afbraak- en rooiwerken, het bouwrijp maken van de percelen, het optrekken van de woningen, het aanleggen van wegenis, nutsvoorzieningen en -leidingen en het inrichten van de tuinzones is nefast voor eventueel aanwezige archeologische sporen en sites. Bovendien kent het plangebied een hoge archeologische verwachting. Op basis van de bureaustudie kan de aan- of afwezigheid van een archeologische site niet aangetoond worden. Er dient bijgevolg verder vooronderzoek te gebeuren.

Gezien de aard van de site en het archeologisch verwachtingspatroon is een verder vooronderzoek in de vorm van proefsleuven noodzakelijk. Ook naar kosten-batenanalyses is deze onderzoeksmethode te prefereren. Het sleuvenplan, de richtlijnen en onderzoeksvragen worden voorgesteld in het programma van maatregelen. Dit proefsleuvenonderzoek dient te gebeuren in uitgesteld traject, na afbraak van de bestaande gebouwen en het rooien van de bomen.

3. Vraagstelling

Het doel van het onderzoek is om te achterhalen of er op het terrein één of meerdere archeologische sites aanwezig zijn en te bepalen welke maatregelen dienen te worden genomen voorafgaand aan de verdere ontwikkeling van het projectgebied. Daarnaast kan ook de verstoringsgraad in kaart gebracht worden. Hieronder worden enkele specifieke, niet limitatieve, onderzoeksvragen weergegeven.

- Zijn er archeologische sporen aanwezig? Welke spoorcategorieën komen voor?
- Wat is de bewaringstoestand van de aangetroffen sporen?
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren en behoren ze tot één of meerdere periodes?
- Zijn er indicaties omtrent artisanale activiteiten of aanwijzingen voor andere functionele eigenschappen?
- Wat is de relatie tussen de archeologische sporen en het landschap?
- Kan een archeologische site uitgesloten worden?
- Wat is de graad van verstoring binnen het plangebied? Is er effectief sprake van een ophoging?
- Zijn er sporen terug te vinden van de verdwenen straat Klinkaart?
- Zijn er sporen te linken aan de aanleg van het kanaal Bossuit-Kortrijk?

4. Plan van aanpak (onderzoeksstrategie, -methode en –technieken)

Uit het verslag van resultaten kwam naar voor dat verder vooronderzoek met ingreep in de bodem door middel van proefsleuven de meest aangewezen methode is om deze site te onderzoeken. De afbakening van het onderzoeksgebied is te vinden op figuur 2 en 3. De voorziene onderzoeksmethode moet niet uitgevoerd worden indien de geplande werken alsnog niet zullen plaatsvinden.

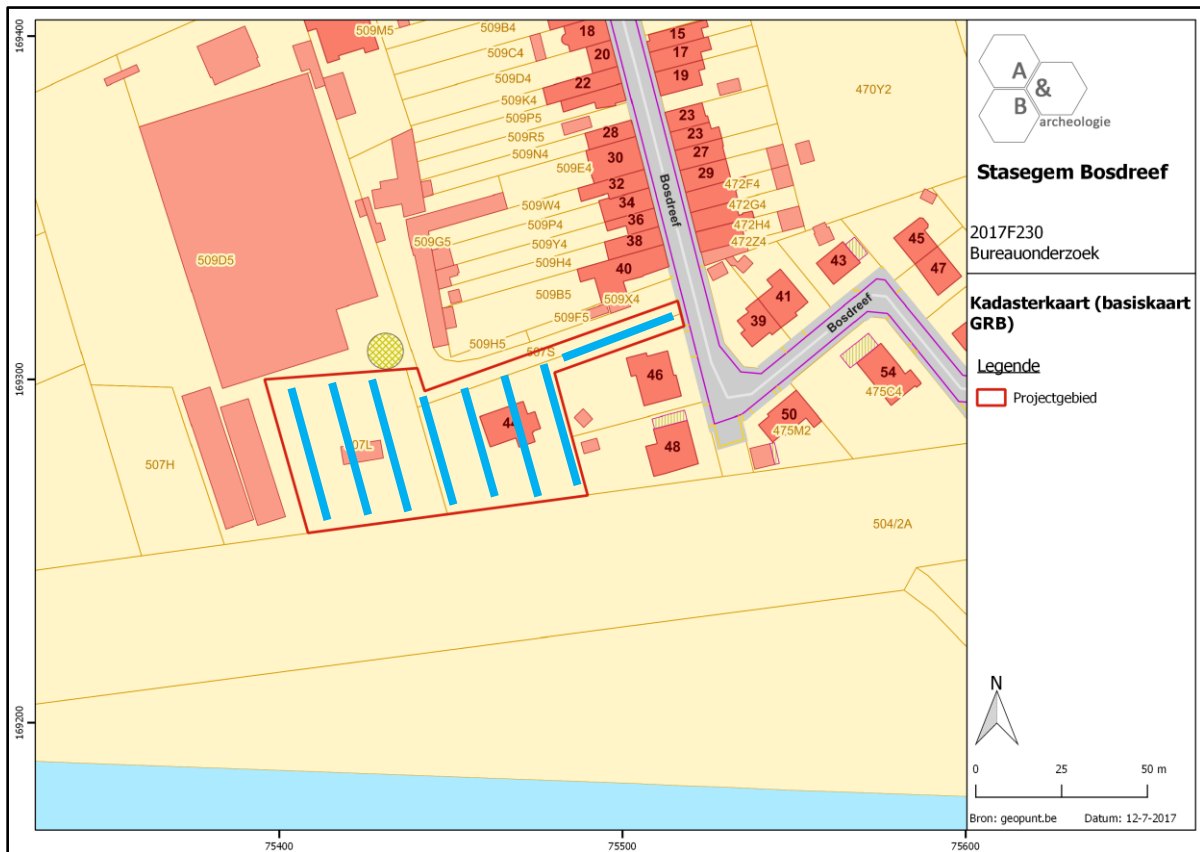
Om eventueel aanwezige archeologische sporen zo weinig mogelijk te beschadigen, is het van belang dat de sloop van de huidige gebouwen beperkt blijft tot het maaiveldniveau. Bij het rooien van de bomen dienen de stronken te blijven staan, omdat het uitgraven of uitfrezen daarvan schade kan berokkenen aan eventueel aanwezige archeologische sporen.

Teneinde na te gaan of er archeologisch relevante grondsporen aanwezig zijn binnen het onderzoeksgebied, dient gebruik gemaakt te worden van de inplanting van parallelle ononderbroken proefsleuven in het onderzoeksgebied. Bij de inplanting bedraagt de afstand tussen de proefsleuven minimum 12m en maximum 15m (van middenpunt tot middenpunt). Voor de uitgraving wordt gebruik gemaakt van een niet-getande graafbak. De sleuven zijn 1,80 tot 2m breed. De sleuven worden haaks op de lichte helling aangelegd en zijn dus min of meer noordzuid georiënteerd. Er wordt ook 1 sleuf aangelegd in de toegangsweg. Daarnaast worden extra volg-, dwarsleuven of kijkvensters aangelegd om beter inzicht te krijgen in de aard van de aangetroffen archeologische sporen.

Er wordt 10%, oftewel ca. 383m², van de onderzoekbare oppervlakte opengelegd door middel van sleuven en 2,5%, oftewel ca. 95m², door middel van volg-, dwarsleuven of kijkvensters. De ligging van deze bijkomende 2,5% is vrij te bepalen door de erkende archeoloog die het proefsleuvenonderzoek uitvoert. Op die manier is er een maximale info voor een minimale kost. Er wordt in totaal 478m² oftewel 12,5% van het plangebied onderzocht.

De grond wordt gescheiden afgegraven en gestockeerd naast de sleuf. Het dichten gebeurt op zo'n manier dat de originele bodemopbouw opnieuw bekomen wordt en dat de draagkracht van de bodem minstens gelijk is aan de draagkracht voorafgaand de start van het veldwerk. Indien nodig worden kwetsbare sporen (bv. urnengraven) afgedekt met waterdoorlatende doek.

Zowel het veldwerk als de verwerking en rapportage van de hierboven beschreven methodes dienen te voldoen aan de methodiek zoals beschreven in de Code van Goede Praktijk. Het onderzoeksdoel is succesvol bereikt indien de vraagstelling gefundeerd kan beantwoord worden.

Figuur 2 Indicatief sleuvenplan, geprojecteerd op het kadasterplan (bron: geopunt.be).

5. Gewenste competenties

- Het team moet bestaan uit minstens 1 archeoloog met minstens 100 werkdagen ervaring met onderzoek op zandleem-/lemige zandgronden.
- Het team moet bestaan uit minstens 2 archeologen met minstens 40 werkdagen veldervaring met proefsleuvenonderzoek in zandleem-/lemige zandgronden
- Het team moet bestaan uit minstens 1 archeoloog met ervaring met onderzoek van meerperiodesites.

6. Voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk

Er zijn geen voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk.